

מראי מקומות- בבא מציעא ח'

עצם מעשה הקנין, הרי מעשה הגביהה שעשה על חציו שפיר הוי מעשה קנין, אלא דלא מהני, כיון דהוי חציו כמונחת ע"ג קרקע, דאף שיכול להגביה כולו, מ"מ מה שמונחת ביד חבירו הוי כמונח ע"ג קרקע, והוי כמגביה החפץ עם הקרקע דפשיטא דלא מהני. אבל הרא"ש ס"ל דדוקא משום דחבירו רוצה לקנות הרי הוא מבטל קנין דידי, אבל היכא דאין חבירו רוצה לקנות, אז באמת אינו מבטל קנינו של חבירו. וביאר משום דמעשה קנין הוא הכנסה לרשותו, וא"כ היכא ששניהם עושים מעשה לקנות אותו החפץ, א"כ הו"ל כנכנס לרשות שניהם, וזה לא מהני אבל היכא דאין חבירו רוצה לקנות, אז אינו מבטל מעשה קנין שלו, דנמצא שהוא נכנס רק לרשות א' מהן, וכיון דמוגבה מכוחו, א"כ שפיר יכול המעשה קנין שלו לקנות, אף דחצי ביד חבירו. וע"ש מה שתי' עפ"ז דעת הראב"ד.

(ג) ושותפין שגנבו- פרש"י שא' הוציא מרשות בעלים לדעתו ולדעת חבירו. וכ' תוס' דזה אינו, דהא בכה"ג אמרי' אין שליח לדבר עבירה, ומה שהביא רש"י מהגמ' בב"ק דשניהם חייבין בכה"ג, זהו רק בטביחה, שנתרבה בהדיא דשליחו כמותו, אף דדבר עבירה הוא. ולכן כ' תוס' דמירי דשניהם הגביהו. ותמה הקצות (שמ"ח, ג') על תוס', הא אפי' אם הגביהו שניהם, סכ"ס אם אין יכולים לזכות להדדי לא יועיל, וכדאי' בסוגיין, וא"כ עדיין צריך להא דמגו דזכי לנפשי' זכי נמי לחברי', וא"כ, כיון דמאיזה טעם שהוא מהני לענין אשלד"ע לומר מגו דזכי לנפשי', לימא הכי אפי' אם א' הגביהו על דעתו ועל דעת חבירו. ובדעת רש"י ביאר הקצות דאין כוונתו ללמוד מהא דריבה התורה שליחות לטביחה, דזה מהני אפי' אם עושה כן רק על דעת חברי', וכאן צריך להיות דעושה כן על דעתו ג"כ. אלא ביאר דכוונת רש"י לומר דאי' בב"ק דשותפין שגנבו חייבין, וא"כ ע"כ אמרי' מגו דזכי לנפשי' וכו', דאי לאו הכי לא הי' שייך המציאות של שותפין שגנבו, דהא אפי' אם שניהם הגביהו

(א) זאת אומרת, המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו- פרש"י, ממתני' דקתני דשניהם חולקין, והיינו דכ"א מגביה לדעת חבירו. אולם ע' בריטב"א ישנים דנקט לדברי פשוט שלא היו מכוונים להגביה הטלית כ"א גם בשביל חבירו, וחידש דאפי' אם אינו מכוון לזכות בשביל חבירו, מ"מ כיון דהדין הוא דהמגביה מציאה לחבירו קנה חבירו היכא דכוון לזכות בשבילו, א"כ י"ל דהיכא דשניהם מגביהים המציאה, אף דכ"א הגביהו רק בשביל עצמו, נוכל לומר דיזכה בחלק שהגביה משום דהוי כאילו חבירו הגביהו בשבילו. וע' בפני יהושע דכ' דדברי הריטב"א דחוקים, וליישב רש"י כ' דמסתמא כוונתו לסמוך על מסקנת הגמ', דהזאת אומרת הוא מסיפא דמתני', דהיינו היכא שיש עדים או שמודים זה לזה, דבכה"ג שפיר י"ל דבשעת הגביהתם כוונו להגביה זה לזה.

(ב) המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו, דאי ס"ד ל"ק חבירו, תיעשה זו כמי שמונחת ע"ג קרקע- כ' הרשב"א בשם הראב"ד, דכל זה רק היכא דהגביה באופן שלא הגביה כ"א כדי שתעקר מן הקרקע, אבל אם כ"א מחמת הגביהת עצמו הגביהו אותה כדי שתעקר מן הקרקע, קנו שניהם מחמת עצמן, דבכה"ג אינה כמונחת ע"ג קרקע, וכ"א קונה בהגביהתו. והרשב"א חולק עליו, דא"כ לוקי במתני' בהכי, דהגביהו באופן זה, ומהו הראי' מהמשנה דהמגביה מציאה לחבירו קנה חבירו, וע"ש שהביא עוד ראיות לזה. וע"ע בשטמ"ק בשם התוס' הרא"ש דג"כ חולק על הראב"ד, וביאר דאין הביאור דאמרי' דמה שהוא ביד חבירו הו"ל כאילו הי' חבירו מניח אותו ליפול, והרי היא מוגבהת מן הקרקע, אלא אמרי' דתפיסת כל א' מבטל קנין חבירו, דכיון דחבירו ג"כ רוצה לקנותו, א"כ תפיסת חבירו הו"ל כאילו מה שתפוס ביד חבירו מונחת על גבי חבירו, ולכן לא מהני אפי' אם מגביהו באופן דאף בלא הגביהת חבירו לא הי' נופל. וע' בחי' הגרנ"ט (קמ"ח) שהבין דיש חילוק בין שי' הרשב"א ושי' הרא"ש, דהרשב"א ס"ל דלגבי

מ"מ למה הדין הוא דיחלוקו, דאם הגביהו ביחד אין להם כלום, ואם כפי טענותיהם, יש כאן ודאי רמאי וצריך להיות הדין דיהא מונח עד שיבא אליהו. ותי' דכיון דלפי טענותיהם א"א לשום אחר לזכות בה, אנו דנין דלמא תרוייהו אגבהוה, ואע"ג דא"כ נמצא דבאמת לא קנו כלל, "מ"מ מוטב שיחלקוהם, כיון דחד מינייהו לא פסיד מידי, ואיניש דעלמא נמי לא פסיד מידי".

(ו) **אלא מהא, היו שנים רוכבים וכו'- כ' הריטב"א, "ואע"ג דבההיא ליכא הגבהה, מ"מ מייתורא קמ"ל דכי היכי דחלוקה דהתם משום דאפשר דתרווייהו הגביהוה ביחד, אף הא דטלית נמי משום דתרווייהו אגבהוה".** אולם ע' בקצות (רס"ט, ב') דכ' להסתפק בשנים רוכבין אם הוי כשניהם מגביהים דכ"א לא קנה כלל, דקנין של כ"א מבטל קנין חברו, דלמא דוקא לענין הגבהה אמרי' דקנין של א' מבטל קנין חברו, אבל לגבי רכיבה או הנהגה, דהקנין הוא מה דאזיל מחמתי', א"כ אפי' אם שניהם רוכבין בהדדי, אין קנין של א' מבטל של חברו. וכ' דלכאור' משמע מסוגיין דרכיבה הוי כהגבהה, דצריך לומר המגביה מציאה לחבירו קנה חברו, דאלת"ה לא יהיו קונים, אלמא דמשיכה כהגבהה. אבל כ' הקצות דמדברי הריטב"א הנ"ל משמע דשאני רכיבה מהגבהה, ורק משום דמשנה יתירה הוא יכולין להביא ראי', אבל מעצם הדין אין ראי' (וע' בחי' הגרנ"ט [קמ"ח] שתולה שאלת הקצות במח' הרשב"א והרא"ש שהבאנו לעיל, דלפי הרשב"א דהחסרון בשנים שהגביהו הוא מה שחצי הטלית נמצא בקרקע, זה אין שייך ברכיבה, אבל לפי הרא"ש דקנין מבטל קנין, שפיר שייך אף ברכיבה).

(ז) **דרכוב קני- פרש"י, ואע"ג דלאו משיכה היא, שאינה זזה ממקומה, שאין מנהיגה ברגליו. וע' ברש"ש שהעיר דהבית יוסף (תו"מ קצ"ז, ה') כ' בדעת הרמב"ם דצריך עכ"פ שתלך קצת, וכ' שכן מוכח מדעת תוס' לקמן, ורק לאביי, דס"ל דמנהיג מיירי שתפוס במסירה, יש לדון בזה, אבל בלא"ה לכאור' פשוט דצריך שתלך [וע' לקמן בעמוד ב' בזה]. וכ' דאולי יש ט"ס ברש"י, וצ"ל "שאימ זזה" (במפיק ה),**

צריך להא דשותפין שגנבו, וא"כ אם מהני לשניהם שהגביהו, אין מקום לחלק ולומר דלענין א' שהגביה בשביל שניהם לא יועיל. **וליישב קו' הקצות על תוס', כ' האמרי משה (ל"ג, י"ב) דאה"נ, כלפי הקנין יכולין לומר דמהני הזכיי, ובזה אמרי' שיש ראי' דאמרי' מגו דזכי לנפשי' וכו'. אבל כל זה רק היכא דשניהם עשו מעשה גזילה, אבל אם רק א' עשה מעשה גזילה, נהי דיכול לעשות הקנין בעד חברי', אבל המעשה גזילה אינו יכול לעשות בשבילו, ולכן מיירי דוקא שהגביהו שניהם.**

(ד) **ומאי מגו מגו דשני חרשין בעלמא וכו'-** בביאור סוגיית הגמ', כ' **המהרש"א** דאע"ג דמטעם מגו דזכי לנפשי' לא מהני, דהא הפקח לא זכי לנפשי', מ"מ מהני מדין המגביה מציאה לחבירו קנה חברו. ואע"ג דס"ל לרבא דבעלמא לא אמרי' המגביה מציאה לחבירו קנה חברו, בחרש אית לי' משום מגו דב' חרשין דקנו. ומסתמא כוונת המהרש"א בזה על דרך מש"כ **הריטב"א, וז"ל, "פירוש, דכי היכי דשני חרשין, דמדינא לא קנו, ואין הגבהתם כלום, תקון רבנן דליקנו לגבי חרש לנפשי' ולחברי', תקון רבנן נמי דתהוי הגבהת פקח הגבהה לגבי חרש, ואע"ג דאיהו גופי' לא קני".** ופי' המהרש"א ההמשך, דע"ז הק' הגמ' דלא שייך המגביה מציאה וכו' אא"כ הגביה אדעתא דחברי', אבל כאן האי פקח הגביה על דעת עצמו, איהו לא קני וכו'. וע"ז השיב הגמ' דאה"נ, מתוך שלא קנה הפקח לא קנה חרש. וע"ז הק' הגמ' דא"כ גם שני חרשין לא יקנו, דהא גם מגו דזכי לנפשי' לא מהני אא"כ דעתו הי' לקנותו בעד חברי', וא"כ לכאור' צריך להיות כ"א לגבי חברו כמו שמונח ע"ג קרקע, וע"ז תי' הגמ' דתקיננו לי' רבנן כדי שלא ליתי לנצויי.

(ה) **אי נימא מרישא... האי קאמר כולה שלי ואנא אגבהתה כולה, והאי אמר כולה שלי ואנא אגבהתה כולה- פרש"י, ואיך נאמר לא יקנה לא זה ולא זה, ונימא דיבא אחר ויטלנה, והלא כ"א טוען אני הגבהתיה, ונמצא דאין כאן מגביה מציאה לחבירו. והק' הריטב"א, א"כ, נהי דאין שלישי יכול לבוא ויקחנה,**

אבל הכא קני משום דתפיס. עוד הק', כיון דפשוט דמסירה לא מהני בנכסי הגר, א"כ מהו הצד דקונה, האם משום דבין רגליו הוא יקנה. ופי' דכך הוא שאלת הגמ', דלמא רוכב קני, משום דע"י שרכב עליה הבהמה מהלכת, דאע"פ שזה מנהיג, הרי זה מסייע בהלוכה, ומחמתו היא הולכת מעט. והיינו דקאמר דאולי רוכב עדיף, משום דמחמתה הולכת מעט, וגם יש בה מעלה שהוא תפוס במוסרה, וזה וזה גורם לה לקנותה יותר ממנהיג לחודי', והיינו דקאמר דרוכב עדיף משום דקא תפיס בה, או דלמא מנהיג עדיף, משום דעיקר הילוכה מחמת המנהיג הוא, להנהיגה ולעכבה כרצונו (וע"ע בתוס' מש"כ בביאור שאלת הגמ', ובפשיטות הגמ' מהא דכלאים). ופשיט ר' יהודה מהא דכלאים, דכיון דהיושב בקרון פטור, אלמא דלא אזלא מחמתו כלל. ואע"פ שדרכה של בהמה כשאדם רוכב עלי' היא מהלכת, לא חשיב הילוכה מחמתו, שאינה מהלכת אלא לדעתו, ופעמים שהיא עומדת לגמרי. ונמצא, דכיון דלא אזיל מחמתו, א"כ אין מקום לתקן שיקנה משום תפיסת מסירה לחוד, שהרי מסירה אינה קונה.

(א) ומדאפיך שמואל ותני וחכמים פוטרין את היושב בקרון, ש"מ רוכב לחודי' לא קני-ק', מהו ההכרח דרוכב לחודי' לא קני, לימא דמיירי במנהיג ויושב בבת אחת. וכ' המהרש"א מהדור"ב דא"כ הו"ל לערבינהו ולתני המנהיג והיושב בקרון סופג ארבעים, אלא ודאי דכ"א בפנ"ע מיירי.

(ב) וש"מ רוכב קני-ע' בנחלת דוד שהביא מה שהק' המהר"ם שי"ף, מהו הראי' מכאן דרוכב קני, דלמא כאן מיירי במקח וממכר, ובאמת קונה מטעם מוסירה. וכ' הנחל"ד ליישב ע"פ מש"כ המהרש"א לעיל דמה דאמר' יחלוקו לדמי, ע"כ במציאה מיירי ולא במו"מ, ורק במציאה מפרשי' הכי. וא"כ, כיון דמסקנת הגמ' דמקור להא דחולקין לדמי הוא מהא דשנים רוכבין, א"כ ע"כ מיירי במציאה, ושפיר הביא הגמ' הראי' מזה.

דהיינו שהוא לא זו הבהמה ממקומה, אבל הבהמה זזה מעצמה.

(ח) רכוב וכו'- בגדר קנין רכוב, כ' הנחלת דוד (ד"ה ומה במאמר המוסגר) דודאי עיקר קנינו של רכוב אינו אלא משום דאזלא מחמת' והוי משיכה. חדא, דלא מצינו קנין אחר לבהמה אלא או משיכה או מסירה או הגבהה, וברוכב ליכא חדא מהני, וא"כ ע"כ דמטעם משיכה הוא, וע"ש עוד מש"כ בזה. אולם ע' במאירי בקידושין (כה: ד"ה מקצת) שכ' דרוכב הוא ענין מסירה. וע"ע בשטמ"ק לקמן בשם הריצב"ש (ט. ד"ה והריצב"ש) שכ' דאם רכוב לחודי' קני, היינו אפי' אם עומדת במקומה, מפני שהוא משתמש בה כדרך שאדם משתמש בבהמתו, והוי דומיא דחזקה.

(ט) אלא רכוב במקום מנהיג איבעיא לי, וכו'- ע' בקצות (רס"ט, ב') שכ' לדייק דדעת רש"י בסוגיין הוא שאין ספק הגמ' לענין קנין, אלא לענין מוחזקות מספקא לי, מי מקרי מוחזק טפי, או רכוב או מנהיג. אבל דייק מדברי תוס' (ד"ה או) דלא ס"ל כן, אלא דלענין מוחזקין שפיר הוי שניהם שוים, וכל הספק הוא לענין קנין, הי מינייהו עדיף. אולם ע' בחזון איש (חור"מ, ליקוטים סי' כ' לסוגיין [עמ' רמג]) שכ' דמדברי רש"י משמע דאדרבה, הרי הוא גדון בקנין הוא, וכ' החזו"א דבאמת קנין ומוחזק כהדדי נינהו, והשאלה בשניהם. עוד כ' דעל הצד דהשאלה הוא במעשה קנין דשניהם עושים בהדדי, אז אם אמרי' דרוכב קני ולא מנהיג, לא אמרי' דכיון דאין המנהיג קונה, א"כ גם הרוכב אינו קונה, דרוכב אי"צ כלל לסיועו של מנהיג, דזה דאזלא מקצת מחמת' חשיב קנין בכל הבהמה (אולם כ' לחלק היכא דשניהם רוכבים או שניהם מנהיגים, דאז צריך להדין דמגביה מציאה לחבירו, וכו', ע"ש).

(י) רכוב במקום מנהיג איבעיא לי... נחזי אנן, דתנן המנהיג סופג את הארבעים וכו'- הק' הרמב"ן, מעיקרא הי' פשוט להגמ' דרוכב לא עדיף כמנהיג, והשתא איבעיא לי' דאולי רכוב עדיף ממנהיג. עוד הק', איך פשיט רוכב מיושב בקרון, מי דמי כלאים לקניי', הא התם ביושב בקרון כיון דלא אתא מכוחו פטור,